

Mårydboken

Vresbokarna

Fagus sylvatica var. tortuosa och pendula

”De vilt växande hängbokarna i Skåne tillhör icke blott provinsens utan landets mera egenartade och intressanta naturminnen.”

Waldemar Bülow, *Skånes naturskyddsförenings årsskrift, 1929*

Boken och människan

”Människorna har betytt mycket för boken under tidernas lopp. De har till och med förändrat trädets utseende.

I äldsta tider var det ollonen som var värdefullast, och då ville man ha kvar den sortens bokar som har en kort stam och en vid krona. Betet under dessa så kallade fåladsbokar gjorde att de stod öppna, och eftersom boken helst vill ha skugga på sin stam, utvecklade sådana bokar grenar som nästan nådde ner till marken.

När skogsbruket på allvar började intressera sig för boken, ville man helst ha höga, raka stammar som gav ett högt virkesvärde.”

Jan Danielson

Frukten var viktigast

Förr i tiden var ollonen skogens viktigaste produkt – inte veden.

När bonden besökte sin skog vilade hans ögon inte på de träd som kunde ge bästa virket eller brännved, utan han efterforskade om trädets utseende lovade god ollonskörd.⁷⁾

Skogsträden betraktades som fruktträd och man strävade efter att bevara de träd som gav mest och oftast ollon.

1519 blev det förbjudet för prästerna i Lunds stift att hugga fruktbara träd till bränne.

Enligt flera källor bär gamla häng- eller vresbokar ofta och rikligt med ollon.

Skånskt skogssvin, Nils Månsson Mandelgren, 1875

Ollonsvin

Bok- och ekskogen – den så kallade ollonskogen värderades och beskattades sedan gammalt efter det antal svin som man ansåg att skogen kunde föda. Ollongälden avskaffades 1844.

Kvarleva från ett historiskt landskap

”Häng- eller vresbokar kan ses som rester av en trädform som förr har varit vanlig, men som har fått ge vika för den rationella skogsdriften de senaste 100-150 åren. Därför är det begripligt att de ännu kan hittas i skogar som kan betraktas som en kvarleva från det förlutna.

Ju mer naturlig skogen är, desto mindre den har varit under skogskunnig skötsel, desto mer frekvent förekommer hängbokens olika former. Detta gäller även i Skåne, bergskedjan Stüntel och vid Verzy vid Reims.”

Adolf Oppermann, 1908

Paraplybok i Abusa, Hellestad, 1921¹⁰⁾

Dwarf and Weeping Beech

Beech and People

”People have meant a lot for the beech over the course of time. They have even changed the appearance of the tree. Historically it was the beech mast that was most valuable, and thus people wanted to have beech trees with a short trunk and a spreading crown. Grazing under these wood pasture beech trees meant that they stood in the open, and due to the fact that beech prefers to have a shaded stem, the beech developed branches that almost reached down to the ground.

When forestry began to seriously take an interest in beech, it was tall, straight stems that were of interest and gave a high timber value.”

Jan Danielson

Importance of Beech Mast

Historically it was the beech mast that was the most important product in the woodland – not the wood. When the farmer visited his woodland his eyes were drawn not to the trees which could give the best timber or firewood, but instead he searched for trees with a form which had the promise of a good beech mast harvest.⁷⁾

Woodland trees were seen as fruit trees and the ambition was to conserve trees that gave the most beech mast and on a regular basis. In 1519, priests in the Diocese of Lund were forbidden from cutting down trees for firewood that bore fruit. According to many sources, old dwarf or weeping beech trees often produce lots of beech mast.

Pannage Pigs

Beech and oak woodlands – the so called pannage woodlands were valued and taxed historically according to the number of pigs that the woodland could produce. Pannage was abolished in 1844.

Remains from an Historic Landscape

”Weeping or dwarf beech trees can be seen as the remains of a tree form that was once common, but which have now had to give way to productive forestry over the last 100 to 150 years. It is therefore understandable that they can still be found in woodlands that can be considered as remnants of the past. The more natural the woodland is, the less it has been

subject to the care of skilled foresters, and thus the more frequent the different forms of the weeping beech occur. This is also true in Skåne, in the mountain range at Stüntel and in Verzy by Reims.”

Hidden Predisposition for Abnormal Growth

In 1908, Professor Adolf Oppermann's report on vrange boge (dwarf beech) was published. He proposed that the abnormal shapes of the beech trees was caused by something deeper, something that was a part of the nature of beech, perhaps from prehistoric times. He concluded that trees in old stands with lots of gnarly beech had a predisposition for abnormal growth. This is why one should aim to exclude or eradicate the bad abnormal varieties. For future cultivation, one should collect beech mast from older well-shaped and straight beech woodlands, thus securing tall, straight trees in production forestry. Oppermann's studies attracted much attention, even internationally.

The most beautiful and decorative dwarf beech could be used in parks and gardens.

Dolda anlag för abnorm växt

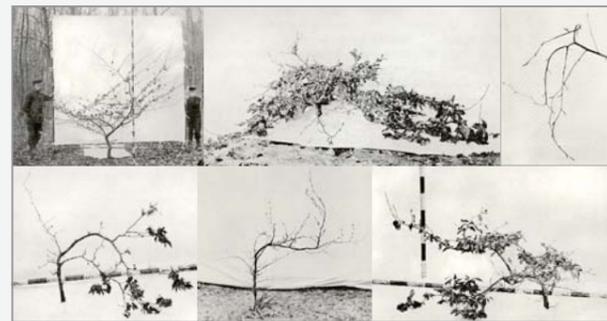
1908 utkom professor Adolf Oppermanns bok om vrange boge (vresbokar).

Han framhävde att bokens abnorma former orsakas av något djupare liggande, något som finns i bokens natur, kanske från forna förhistoriska tider.

Han drog slutsatsen att träd i gamla bestånd med många ”vresiga” bokar rymmer dolda anlag för abnorm växt. Därför skulle man sträva efter att utesluta eller utrota de dåliga abnorma raserna.

För framtida förädling skulle man insamla ollon från äldre välformad och rak bokskog, och därigenom säkra sig höga och raka träd i produktionskogarna. Oppermanns studier väckte stora uppmärksamhet, även internationellt.

De vackraste och mest dekorativa vresbokarna kunde användas i parker och trädgårdar.

De ”vresiga” formerna dokumenterades mot vit duk och med måttstock.

